

วิชา หุ่นส่วน-บริษัท

การบรรยายภาคคำ ครั้งที่ ๑๕ และ ๑๖

วันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๗

ดร.พรภัทร์ ตันติกุลานันท์

ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำสำนักประธานศาลฎีกา

หุ้นส่วน บรรยาย ๘ ครั้ง บริษัท บรรยาย ๘ ครั้ง

๑. ครั้งที่ ๑ และ ๒ วันศุกร์ที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๗ เวลา ๑๘.๐๐ ถึง ๑๙.๕๐ น.
๒. ครั้งที่ ๓, ๔ และ ๕ วันศุกร์ที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๗ เวลา ๑๗.๐๐ ถึง ๑๙.๕๐ น.
๓. ครั้งที่ ๖ และ ๗ วันศุกร์ที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๗ เวลา ๑๘.๐๐ ถึง ๑๙.๕๐ น.
๔. ครั้งที่ ๘ และ ๙ วันศุกร์ที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๗ เวลา ๑๗.๐๐ ถึง ๑๘.๕๐ น.
๕. ครั้งที่ ๑๐ และ ๑๑ วันศุกร์ที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๗ เวลา ๑๗.๐๐ ถึง ๑๘.๕๐ น.
๖. ครั้งที่ ๑๒ และ ๑๓ วันศุกร์ที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๗ เวลา ๑๗.๐๐ ถึง ๑๘.๕๐ น.
๗. ครั้งที่ ๑๔ วันศุกร์ที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๗ เวลา ๑๘.๐๐ ถึง ๑๘.๕๐ น.
๘. ครั้งที่ ๑๕ และ ๑๖ วันศุกร์ที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๗ เวลา ๑๗.๐๐ ถึง ๑๘.๕๐ น.

บริษัทจำกัด

หัวข้อที่ ๑ ลักษณะของบริษัทจำกัด

หัวข้อที่ ๒ การจัดตั้งบริษัทจำกัด

หัวข้อที่ ๓ ทูนของบริษัท (หุ้น) และผู้ถือหุ้น

หัวข้อที่ ๔ การจัดการงานของบริษัท

หัวข้อที่ ๕ เงินปันผลและเงินทุนสำรอง

หัวข้อที่ ๖ การเพิ่มทุนและลดทุน

หัวข้อที่ ๔ การจัดการงานของบริษัท

๔.๑ การบริหารงานของบริษัท

๔.๒ การควบคุมการบริหารงานของบริษัทโดยที่ประชุมใหญ่

๔.๒ การควบคุมการบริหารงานของบริษัทโดยที่ประชุมใหญ่

๔.๒.๑ ประเภทของการประชุมใหญ่

๔.๒.๒ หลักเกณฑ์การประชุม

๔.๒.๓ มติธรรมดาและมติพิเศษ

๔.๒.๔ การเพิกถอนมติ

๔.๒.๔ การเพิกถอนมติที่ประชุมใหญ่

มาตรา ๑๑๙๕ การประชุมใหญ่นั้นถ้าได้นัดเรียกหรือได้ประชุมกัน หรือได้ลงมติฝ่าฝืนบทบัญญัติในลักษณะนี้ก็ดี หรือฝ่าฝืนข้อบังคับของบริษัทก็ดี เมื่อกรรมการหรือผู้ถือหุ้นคนหนึ่งคนใดร้องขึ้นแล้ว ให้ศาลเพิกถอนมติของที่ประชุมใหญ่อันผิดระเบียบนั้นเสีย แต่ต้องร้องขอภายในกำหนดเดือนหนึ่งนับแต่วันลงมตินั้น

-เพิกถอนมติ ไม่ใช่เพิกถอนการประชุม

(๑) เหตุขอให้เพิกถอน

-นัดเรียกประชุมไม่ชอบ เช่น คณะกรรมการต้องเป็นผู้เรียกประชุมวิสามัญ (มาตรา ๑๑๗๒ วรรคหนึ่ง) ถ้าผู้ถือหุ้นร้องขอต้อง ๑ ใน ๕ ของหุ้น (มาตรา ๑๑๗๓) ส่งคำบอกกล่าวเรียกประชุมไม่ชอบ น้อยกว่า ๗ วัน หรือ ๑๔ วัน ไม่มีสภาพแห่งกิจการ ไม่ระบุข้อความ (มาตรา ๑๑๗๕)

ฎีกาที่ ๕๘๓๙/๒๕๓๙ มาตรา ๑๑๙๗ วรรคสอง กำหนดให้บริษัทมีหน้าที่ส่งสำเนางบดุลให้แก่ผู้ถือหุ้น ก่อนวันประชุมไม่น้อยกว่าสามวัน จำเลยไม่ได้ส่งสำเนางบดุลไปยังผู้ถือหุ้นก่อนวันประชุมล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวัน การลงมติในการประชุมในระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องรับรองงบการเงินจึงไม่ชอบ โจทก์ผู้ถือหุ้นย่อมขอให้เพิกถอนเสียได้

-การประชุมไม่ชอบ เช่น บุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้ถือหุ้นเข้าประชุม (มาตรา ๑๑๗๖) เข้าประชุมคนเดียว (มาตรา ๑๑๗๘)

-การลงมติไม่ชอบ เช่น ไม่ให้ลงคะแนนลับเมื่อผู้ถือหุ้นสองคนร้องขอ (มาตรา ๑๑๙๐) บางกิจการต้องลงมติพิเศษ (เช่น ข้อบังคับใหม่ ลดทุน เลิกหรือควบบริษัท) แต่กลับลงมติธรรมดา

(๒) ผู้มีสิทธิขอให้เพิกถอน

-เฉพาะกรรมการหรือผู้ถือหุ้น (รวมถึงทายาทผู้รับมรดกผู้ถือหุ้นที่ตาย แม้ยังไม่จดทะเบียนในสมุดทะเบียน)

(๓) กำหนดเวลาร้องขอต่อศาล

-๑ เดือน นับแต่วันลงมติ ไม่ใช่อายุความ ศาลยกขึ้นวินิจฉัยได้

ฎีกาที่ ๙๔๗๙/๒๕๕๘ โจทก์ทั้งสองขอให้ศาลมีคำสั่งเพิกถอนการจดทะเบียนเพิ่มทุนของบริษัท ซึ่งก็คือขอให้ศาลมีคำสั่งเพิกถอนมติที่ประชุมใหญ่วิสามัญผู้ถือหุ้นของบริษัท โดยให้โจทก์ทั้งสองและจำเลยทั้งสองถือหุ้นตามอัตราส่วนก่อนการประชุมใหญ่วิสามัญดังกล่าว อ้างว่าการเรียกประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้นดังกล่าวให้โจทก์ทั้งสองไม่ชอบ เป็นเรื่องขอให้เพิกถอนมติ เพราะการประชุมใหญ่นัดเรียกประชุมฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมาย การขอให้เพิกถอนต้องยื่นต่อศาลภายในกำหนด ๑ เดือน นับแต่วันลงมติ

(๔) กรณีที่ไม่ใช่เรื่องการเพิกถอนมติที่ประชุมใหญ่ ตามมาตรา ๑๑๙๕

-ทำรายงานประชุมเท็จ ไม่มีการประชุมเลย

ฎีกาที่ ๗๙๒๖/๒๕๕๗ การประชุมใหญ่วิสามัญผู้ถือหุ้นไม่ได้ประชุมกันจริง และเป็นการทำรายงานการประชุมเท็จที่ไม่มีผลตามกฎหมาย ผู้ร้องซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นมีส่วนได้เสียร้องขอให้ศาลเพิกถอนการจดทะเบียนที่อาศัยการประชุมใหญ่เท็จได้ การทำรายงานการประชุมใหญ่เท็จเพื่อนำไปจดทะเบียนก็ไม่ใช้การประชุมใหญ่ผิดระเบียบเพราะฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายหรือข้อบังคับของบริษัทอันจะอยู่ในบังคับที่ต้องร้องขอให้เพิกถอนภายใน ๑ เดือน นับแต่วันลงมติตามมาตรา ๑๑๙๕

-เรียกประชุมโดยผู้ถือหุ้นที่ไม่มีสิทธิ

ฎีกาที่ ๑๓๑๐/๒๕๑๗ คณะกรรมการของบริษัทมีมติให้มีการประชุมใหญ่
สามัญประจำปีในวันที่ ๒๘ เพื่อเลือกตั้งกรรมการชุดใหม่ แต่ ม. กรรมการ
คนหนึ่งกลับเรียกประชุมใหญ่ในวันที่ ๒๒ อ้างว่าทำตามคำร้องของผู้ถือหุ้น
โดยไม่ได้ยื่นเรื่องราวให้คณะกรรมการพิจารณา ก่อน ถึงวันที่ ๒๒ ประธาน
กรรมการและกรรมการส่วนใหญ่ของบริษัทได้พากันไปยังที่ประชุม แจ้งขอ
ระงับการประชุมในวันนั้นโดยให้ไปประชุมกันในวันที่ ๒๘ ตามที่นัดไว้แล้ว
ม. ก็รับคำ ครั้นประธานกับพวกกรรมการกลับไปแล้ว ม. กลับจัดให้มีการ
ประชุมใหญ่ขึ้นอีก โดยให้ ท. ซึ่งมีได้เป็นกรรมการบริษัทเป็นประธานที่
ประชุม และที่ประชุมลงมติเลือก ท. กับพวกเป็นกรรมการ ครั้นวันที่ ๒๘ ได้
มีการประชุมใหญ่กันอีกครั้งหนึ่ง ที่ประชุมไม่ยอมรับรองรายงานการประชุม
วันที่ ๒๒ ดังนี้ แม้ที่ประชุมวันที่ ๒๒ จะได้ลงมติเลือก ท. กับพวกเป็น

กรรมการ ก็ยังถือไม่ได้ว่าเป็นมติของที่ประชุมใหญ่ เพราะกรรมการส่วนใหญ่สั่งระงับการประชุมในวันนั้นเสียแล้ว ท. กับพวกจึงมิใช่กรรมการของบริษัท การที่นายทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัทรับจดทะเบียน ท. กับพวก เป็นกรรมการของบริษัท จึงเป็นการไม่ชอบบริษัทมีอำนาจฟ้องขอให้เพิกถอนได้ กรณีไม่อยู่ในบังคับมาตรา ๑๑๙๕ ซึ่งจะต้องฟ้องเพิกถอนภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันลงมติ

(๕) ผลของการเพิกถอนมติ

-ถ้าไม่มีการเพิกถอน มติยังสมบูรณ์ เมื่อเพิกถอนแล้ว ไม่มีผลย้อนหลัง

ฎีกาที่ ๕๓๐/๒๕๓๗ ส. กรรมการของโจทก์ได้เรียกประชุมใหญ่โดยจำเลย ทั้งสองซึ่งเป็นกรรมการด้วยไม่ได้มีมติให้นัดเรียกประชุมใหญ่ การนัดเรียกประชุมใหญ่จึงเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะหุ้นส่วนบริษัท แต่หาทำให้การประชุมใหญ่และมติที่เกิดขึ้น

เสียไปหรือตกเป็นโมฆะไม่ จนกว่าศาลจะมีคำสั่งหรือคำพิพากษาอันถึงที่สุด ให้เพิกถอนมติของที่ประชุมใหญ่อันผิดระเบียบนั้นเสียก่อนตามมาตรา ๑๑๙๕ เมื่อยังไม่ปรากฏข้อเท็จจริงดังกล่าว ต้องถือว่าการนัดเรียกประชุม และการประชุมใหญ่ที่ได้ลงมติพิเศษให้เลิกบริษัทและตั้งผู้ชำระบัญชีซึ่งศาล ยังไม่ได้พิพากษาเพิกถอน มีผลเป็นการนัดเรียกประชุมและประชุมใหญ่ตาม กฎหมายแล้ว มติพิเศษให้เลิกบริษัทและตั้งผู้ชำระบัญชีจึงมีผลบังคับตาม กฎหมาย โจทก์โดยผู้ชำระบัญชีจึงมีอำนาจฟ้องให้จำเลยทั้งสองหยุด ประกอบกิจการในนามของโจทก์และส่งมอบเอกสารต่าง ๆ ของโจทก์ให้แก่ ผู้ชำระบัญชีของโจทก์ได้

(๖) ผู้ถือหุ้นมีสิทธิฟ้องเพิกถอนมติที่ประชุมใหญ่ ไม่ได้มีสิทธิฟ้องเพิกถอนนิติกรรมที่บริษัทกระทำลง

ฎีกาที่ ๔๖๐๕/๒๕๖๑ โจทก์กล่าวอ้างว่าเป็นผู้ถือหุ้นที่แท้จริงในบริษัทโดยผู้ถือหุ้นทุกคนของบริษัทถือหุ้นแทนโจทก์ หากเป็นจริงดังที่กล่าวอ้าง โจทก์ก็มีสถานะเป็นเพียงผู้ถือหุ้นไม่ได้เป็นกรรมการบริษัทซึ่งเป็นผู้แทนนิติบุคคล มีสิทธิเพียงควบคุมการดำเนินงานของกรรมการบริษัท หากอาจก้าวล่วงเข้าไปจัดการงานของบริษัท หรือหากกรรมการทำให้เกิดความเสียหายแก่บริษัท ซึ่งบริษัทมีสิทธิจะฟ้องร้องเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนแก่กรรมการแล้วบริษัทไม่ยอมฟ้องร้อง ผู้ถือหุ้นคนหนึ่งคนใดจะเอาคดีนั้นขึ้นว่าก็ได้ตามมาตรา ๑๑๖๙ วรรคหนึ่ง อันเป็นการใช้สิทธิของบริษัทเพื่อประโยชน์ของบริษัท แต่ผู้ถือหุ้นอาจจะเข้ามาดำเนินการฟ้องเพิกถอนนิติกรรมสัญญาที่กรรมการของบริษัทกระทำไปตามอำนาจหน้าที่ไม่ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง

ขอให้พิพากษาแสดงว่านิติกรรมการจดทะเบียนซื้อขายทรัพย์สินตามฟ้อง
ระหว่างบริษัทกับจำเลยที่ ๕ ตกเป็นโมฆะ และโอนทรัพย์สินกลับมาเป็น
ของบริษัทตามเดิม

หัวข้อที่ ๕ เงินปันผลและเงินทุนสำรอง

๕.๑ เงินปันผล

๕.๒ เงินทุนสำรอง

๕.๑ เงินปันผล

มาตรา ๑๒๐๐ การแจกเงินปันผลนั้น ต้องคิดตามส่วนจำนวนซึ่งผู้ถือหุ้นได้ส่งเงินแล้วในหุ้นหนึ่ง ๆ เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่นในเรื่องหุ้นบุริมสิทธิ

มาตรา ๑๒๐๑ ห้ามมิให้ประกาศอนุญาตเงินปันผล นอกจากโดยมติของที่ประชุมใหญ่

กรรมการอาจจ่ายเงินปันผลระหว่างกาลให้แก่ผู้ถือหุ้นได้เป็นครั้งเป็นคราว ในเมื่อปรากฏแก่กรรมการว่าบริษัทมีกำไรสมควรพอที่จะทำเช่นนั้น

ห้ามมิให้จ่ายเงินปันผลจากเงินประเภทอื่นนอกจากเงินกำไร ถ้าหากบริษัทขาดทุนห้ามมิให้จ่ายเงินปันผลจนกว่าจะได้แก้ไขให้หายขาดทุน
เช่นนั้น

การจ่ายเงินปันผลนั้นให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งเดือนนับแต่ วันที่ที่ประชุมใหญ่หรือกรรมการลงมติ แล้วแต่กรณี

(๑) เงินปันผล เป็นเงินจากผลกำไรที่จ่ายแก่ผู้ถือหุ้นตามส่วนซึ่งส่งใช้เงิน แล้วในหุ้นหนึ่ง แบ่งเป็น ๒ ประเภท

-เงินปันผลประจำปี (มาตรา ๑๒๐๑ วรรคหนึ่ง) มติที่ประชุมใหญ่ธรรมดา ฎีกาที่ ๗๔๑-๗๔๓/๒๕๐๑ ผู้ถือหุ้นบริษัทจำกัดจะฟ้องเรียกแบ่งเงินผลกำไร ของบริษัทไม่ได้ จะฟ้องเรียกได้ก็แต่เงินปันผลจากเงินกำไรนั้น ตราบใดที่ไม่ มีมติที่ประชุมใหญ่ให้จ่ายเงินปันผล เงินกำไรนั้นก็ เป็นของบริษัท ผู้ถือหุ้น ไม่มีสิทธิฟ้อง

-เงินปันผลระหว่างกาล (มาตรา ๑๒๐๑ วรรคสอง) คุณสมบัติของ คณะกรรมการโดยแท้

(๒) เงินปันผลต้องจ่ายจากกำไรสะสมของบริษัท ไม่ใช่กำไรเฉพาะปีนั้น
และต้องไม่มีขาดทุนสะสม (มาตรา ๑๒๐๑ วรรคสาม)

ตัวอย่าง

ทุนจดทะเบียน ๑๐ ล้านบาท ขาดทุนปีละ ๑ ล้านบาท เก้าปี ปีที่ ๑๐ ได้
กำไร ๕ ล้านบาท ยังจ่ายเงินปันผลไม่ได้ เพราะขาดทุนสะสมอยู่ ๙ ล้าน
บาท ต้องล้างขาดทุนสะสมให้หมดก่อน

๕.๒ เงินทุนสำรอง

มาตรา ๑๒๐๒ ทุกคราวที่แจกเงินปันผล บริษัทต้องจัดสรรเงินไว้เป็นทุนสำรองอย่างน้อยหนึ่งในยี่สิบส่วนของจำนวนผลกำไรซึ่งบริษัททำมาหาได้จากกิจการของบริษัท จนกว่าทุนสำรองนั้นจะมีจำนวนถึงหนึ่งในสิบของจำนวนทุนของบริษัทหรือมากกว่านั้น แล้วแต่จะได้ตกลงกำหนดไว้ในข้อบังคับของบริษัท

ถ้าได้ออกหุ้นโดยคิดเอาราคาเกินกว่าที่ปรากฏในใบหุ้นเท่าใด จำนวนที่คิดเกินนี้ท่านให้บวกทบเข้าในทุนสำรองจนกว่าทุนสำรองจะมีจำนวนเท่าถึงที่กำหนดไว้ในวรรคก่อน

(๑) นอกจากทุนโดยแท้ (ทุนจดทะเบียน) บริษัทต้องธำรง “ทุนสำรอง” ไว้ เพราะทุนเป็นหลักประกันการชำระหนี้แก่เจ้าหนี้เมื่อเลิกกิจการ

(๒) ที่มาของ “ทุนสำรอง”

-ก่อนจ่ายเงินปันผลแต่ละครั้งต้องกันกำไรไว้เป็นทุนสำรอง อย่างน้อยร้อยละ ๕ ของผลกำไรที่จะจ่าย จนกว่าจะถึงร้อยละ ๑๐ ของจำนวนทุนบริษัท (มาตรา ๑๒๐๒ วรรคหนึ่ง)

ตัวอย่าง

บริษัทมีกำไรสะสม ๒๐๐,๐๐๐ บาท ก่อนจ่ายเงินปันผล ต้องกันทุนสำรองไว้ ๑๐,๐๐๐ บาท เหลือเงินกำไร ๑๙๐,๐๐๐ บาทที่นำไปจ่ายเงินปันผลได้

-ส่วนล้ำมูลค่าหุ้น ถ้าออกหุ้นราคาสูงกว่ามูลค่าหุ้น ต้องใช้ส่วนล้ำพร้อมเงินค่าหุ้นคราวแรก (มาตรา ๑๑๐๕ วรรคสอง) และส่วนล้ำนี้ต้องเก็บไว้เป็นทุนสำรอง (มาตรา ๑๒๐๒ วรรคหนึ่ง)

หัวข้อที่ ๖ การเพิ่มทุนและลดทุน

๖.๑ เพิ่มทุน

๖.๒ ลดทุน

๖.๑ **เพิ่มทุน**

มาตรา ๑๒๒๐ บริษัทจำกัดอาจเพิ่มทุนของบริษัทขึ้นได้ด้วยออกหุ้นใหม่โดยมติพิเศษของประชุมผู้ถือหุ้น

มาตรา ๑๒๒๑ บริษัทจำกัดจะออกหุ้นใหม่ให้เหมือนหนึ่งว่าได้ใช้เต็มค่าแล้วหรือได้ใช้แต่บางส่วนแล้วด้วยอย่างอื่นนอกจากให้ใช้เป็นตัวเงินนั้นไม่ได้ เว้นแต่จะทำตามมติพิเศษของประชุมผู้ถือหุ้น

มาตรา ๑๒๒๒ บรรดาหุ้นที่ออกใหม่นั้น ต้องเสนอให้แก่ผู้ถือหุ้นทั้งหลายตามส่วนจำนวนหุ้นซึ่งเขาถืออยู่

คำเสนอเช่นนี้ ต้องทำเป็นหนังสือบอกกล่าวไปยังผู้ถือหุ้นทุก ๆ คนระบุจำนวนหุ้นให้ทราบว่าผู้นั้นชอบที่จะซื้อได้กี่หุ้น และให้กำหนดวันว่าถ้าพ้นวันนั้นไปมิได้มีคำสนองมาแล้วจะถือว่าเป็นอันไม่รับซื้อ

เมื่อวันที่กำหนดล่วงไปแล้วก็ดี หรือผู้ถือหุ้นได้บอกมาว่าไม่รับซื้อหุ้นนั้นก็ดี กรรมการจะเอาหุ้นเช่นนั้นขายให้แก่ผู้ถือหุ้นคนอื่นหรือจะรับซื้อไว้เองก็ได้

(๑) วิธีการเพิ่มทุน

-ออกหุ้นใหม่เท่านั้น (ไม่ใช่ไปเพิ่มมูลค่าหุ้นเดิม/เป็นภาระผู้ถือหุ้นเดิมบางคนที่ไม่อยากลงทุนเพิ่ม) โดยมติพิเศษ (มาตรา ๑๒๒๐) และราคาขายต้องไม่ต่ำกว่ามูลค่าจดทะเบียน ถ้าจะขายสูงกว่ามูลค่า หนังสือบริคณห์สนธิต้องให้อ่านาใจไว้ (มาตรา ๑๑๐๕ วรรคสอง) เช่น เดิมทุนจดทะเบียน ๑ ล้านบาท แบ่งเป็น ๑๐,๐๐๐ หุ้น (หุ้นละ ๑๐๐ บาท) เพิ่มทุนเป็น ๒ ล้านบาท โดยการออกหุ้นใหม่อีก ๑๐,๐๐๐ หุ้น ราคาหุ้นละ ๑๐๐ บาท

(๒) ค่าหุ้นที่ออกใหม่ต้องชำระด้วยเงิน (มาตรา ๑๒๒๑) หากชำระด้วยสิ่งอื่น ต้องมีมติพิเศษ

(๓) หุ้นที่ออกใหม่ต้องเสนอขายตามขั้นตอน

-เสนอแก่ผู้ถือหุ้นทั้งหมดตามส่วนก่อนเสนอบุคคลภายนอกไม่ได้ โดยทำเป็นหนังสือบอกกล่าว (มาตรา ๑๒๒๒ วรรคหนึ่งและวรรคสอง)

-เมื่อล่วงเวลาไปแล้ว/ผู้ถือหุ้นรายใดไม่ซื้อ ผู้ถือหุ้นอื่น/กรรมการรับซื้อได้

(มาตรา ๑๒๒๒ วรรคสาม)

๖.๒ ลดทุน

มาตรา ๑๒๒๔ บริษัทจำกัดจะลดทุนของบริษัทลงด้วยลดมูลค่าแต่ละหุ้น ๓ ให้ต่ำลง หรือลดจำนวนหุ้นให้น้อยลงโดยมติพิเศษของประชุมผู้ถือหุ้นก็ได้

มาตรา ๑๒๒๕ ทุนของบริษัทนั้นจะลดลงไปให้ถึงต่ำกว่าจำนวนหนึ่งในสี่ของทุนทั้งหมดหาได้ไม่

(๑) ลดทุนเพราะทุนมากเกินไป/ลดขนาดกิจการ/ขาดทุนต้องล้างบัญชี ให้
ยอดหนี้ลดลง (ไม่มีการคืนทุนแก่ผู้ถือหุ้นจริง)

(๒) ลดทุนทำได้ ๒ วิธี (มาตรา ๑๒๒๔) โดยมติพิเศษ

-ลดมูลค่าหุ้น (จะลดต่ำกว่า ๕ บาทไม่ได้ มาตรา ๑๑๑๙) เช่น ทุน ๑ ล้านบาท
บาท ๑๐,๐๐๐ หุ้น หุ้นละ ๑๐๐ บาท ลดมูลค่าเหลือ ๕๐ บาท เหลือทุน
๕๐๐,๐๐๐ บาท

-ลดจำนวนหุ้น ไม่มีผลกระทบต่อมูลค่าหุ้น อาจลดตามสัดส่วนการถือหุ้น
เช่น ผู้ถือหุ้นถือ ๒ หุ้น ถูกลดเหลือ ๑ หุ้น หรือลดโดยลบหุ้นบางส่วนทิ้ง
เช่น ลบหุ้นหมายเลข.....ถึงหมายเลข.....ทิ้ง

การลดทุนทั้งสองวิธี อาจมีการคืนเงินทุนที่ลดให้ผู้ถือหุ้น ทำให้ทุนบริษัทลด
น้อยลงจริง หรือไม่ได้คืนเงินทุนก็ได้

(๓) แต่ละครั้งที่ลดทุน จะลดให้เหลือต่ำกว่า ๑ ใน ๔ ของทุนจดทะเบียน
เดิมไม่ได้ (มาตรา ๑๒๒๕) เช่น

-ทุนเดิม ๑๐ ล้าน หุ้น ๑ ล้านหุ้น ราคาหุ้นละ ๑๐ บาท

-ลดทุนเหลือ ๒,๕๐๐,๐๐๐ บาท โดยลดจำนวนหุ้นให้เหลือ ๒๕๐,๐๐๐ หุ้น

-ต่อมา ลดทุนอีกให้เหลือ ๑,๒๕๐,๐๐๐ บาท โดยลดหุ้นจำนวนหุ้นให้เหลือ
๑๒๕,๐๐๐ หุ้น

-การลดทุนแต่ละครั้งไม่ได้เหลือต่ำกว่าหนึ่งในสี่ (ร้อยละ ๒๕) ของทุนเดิม

ฎีกาที่น่าสนใจ

ฎีกาที่ ๗๓๔/๒๕๖๑ ห้ามหุ้นส่วนจำกัดมีหุ้นส่วน ๖ คน คือ โจทก์ทั้งสี่ และ
อ. เป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับผิด ส่วนจำเลยที่ ๒ เป็นหุ้นส่วนไม่จำกัดความ
รับผิดและเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ตามคำฟ้องอ้างว่าจำเลยที่ ๒ กระทำล่วง
ละเมิดบทบังคับอันเป็นข้อสาระสำคัญซึ่งสัญญาหุ้นส่วนกำหนดไว้โดยจงใจ
ทำให้ห้างเหลือวิสัยที่จะดำรงอยู่ต่อไปได้ **เมื่อบทบัญญัติในเรื่องหุ้นส่วน
จำกัดไม่ได้กล่าวถึงว่าหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดที่มีสิทธิขอเลิกห้างหรือไม่
จึงต้องนำบทบัญญัติเรื่องการเลิกห้างของห้างหุ้นส่วนสามัญมาใช้บังคับตาม
มาตรา ๑๐๘๐ มีผลให้หุ้นส่วนคนใดอาจร้องขอให้ศาลสั่งเลิกห้างตาม
มาตรา ๑๐๕๗ (๓) ได้** โจทก์ทั้งสี่ย่อมมีอำนาจฟ้องขอเลิกห้างหุ้นส่วนจำกัด
ส. จำเลยที่ ๑ และจัดการชำระบัญชีได้

ฎีกาที่ ๒๕๑/๒๕๖๒ มาตรา ๑๐๕๑ ที่บัญญัติให้หุ้นส่วนซึ่งออกจากห้างไป
แล้วยังต้องรับผิดชอบในหนี้ซึ่งห้างก่อให้เกิดขึ้นก่อนออก ใช้บังคับแก่ห้าง
หุ้นส่วนสามัญ ซึ่งหุ้นส่วนทุกคนต้องรับผิดชอบกันโดยไม่จำกัดจำนวน ใน
การชำระหนี้อันได้ก่อขึ้นเพราะจัดการไปในทางที่เป็นธรรมดาการค้าขาย
ของห้างนั้น แตกต่างจากหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบในห้างหุ้นส่วนจำกัด ซึ่ง
รับผิดชอบเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนรับจะลงหุ้นและในระหว่างที่ห้างยังไม่เลิก
เจ้าหนี้ของห้างไม่มีสิทธิฟ้องหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบ กรณีจึงไม่อาจนำ
มาตรา ๑๐๕๑ มาใช้บังคับแก่หุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบในห้างหุ้นส่วนจำกัด
ได้ แม้หนี้ค่าภาษีอากรจะเกิดขึ้นระหว่างที่จำเลยเป็นหุ้นส่วนจำกัดความรับ
ผิด จำเลยก็ไม่ต้องรับผิด

ฎีกาที่ ๔๐๐๓/๒๕๕๙ ตามมาตรา ๑๑๒๐ เงินค่าหุ้นซึ่งยังต้องส่งอีก
กรรมการจะเรียกให้ผู้ถือหุ้นส่งใช้เมื่อใดก็ได้ เว้นแต่ที่ประชุมใหญ่วินิจฉัยเป็น
อย่างอื่น จำเลยที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๔ ไม่ชำระค่าหุ้นอีกร้อยละ ๗๕ ที่จองซื้อไว้
ตามที่กรรมการโจทก์เรียก โจทก์ย่อมมีสิทธิรับหุ้นโดยไม่ต้องรอให้ที่ประชุม
ใหญ่ของโจทก์จัดประชุมใหญ่เพื่อวินิจฉัย ในเรื่องนี้เพราะบทบัญญัติของ
กฎหมายมิได้กำหนดให้มีการการจัดประชุมใหญ่เสียก่อนจึงจะชำระค่าหุ้น
เพิ่มเติม...

ฎีกาที่ ๙๔๗๑/๒๕๕๙ บริษัทมีกรรมการ ๒ คน เมื่อกรรมการคนหนึ่งถึงแก่กรรม จึงเป็นกรณีที่จำนวนกรรมการลดน้อยลงกว่าจำนวนอันจำเป็นที่จะเป็นองค์ประชุมได้ตลอดเวลาตามมาตรา ๑๑๕๙ กรรมการที่เหลือเพียงคนเดียวต้องเรียกประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องเรื่องจำนวนกรรมการที่ไม่ครบองค์ประชุมเสียก่อน มิใช่ว่าจะนัดเรียกประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นเพื่อพิจารณาเรื่องอื่น ๆ โดยมีได้แก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าว โจทก์จึงไม่มีอำนาจเรียกประชุมวิสามัญผู้ถือหุ้นเพื่อพิจารณาเรื่องอื่น

ฎีกาที่ ๑๕๓๒/๒๕๕๗มาตรา ๑๑๖๒ บัญญัติว่า กรรมการคนหนึ่งคนใดจะนัดเรียกให้ประชุมกรรมการเมื่อใดก็ได้ การที่จำเลยที่ ๒ และที่ ๓ ในฐานะกรรมการผู้มีอำนาจนัดเรียกประชุมกรรมการจึงเป็นไปตามข้อบังคับส่วนการเรียกประชุมกรรมการโดยวิธีประกาศโฆษณาทางหนังสือพิมพ์ ตามข้อบังคับไม่ได้กำหนดวิธีการนัดเรียกประชุมไว้...เมื่อไม่สามารถติดต่อโจทก์โดยวิธีอื่น จึงต้องนัดเรียกประชุมกรรมการโดยวิธีประกาศโฆษณาทางหนังสือพิมพ์ การเรียกประชุมจึงไม่ขัดต่อข้อบังคับของจำเลยที่ ๑ และไม่ฝ่าฝืนต่อกฎหมาย

ฎีกาที่ ๙๑๙๑/๒๕๖๐ เมื่อโจทก์ที่ ๑ จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลประเภท
บริษัทจำกัด โดยโจทก์ที่ ๑ ใช้สิทธิฟ้องร้องจำเลยในฐานะกรรมการที่ทำให้
เกิดความเสียหายแก่บริษัท โดยให้จำเลยปิดบัญชีหรือร่วมกันกับผู้มีอำนาจ
อื่นปิดบัญชีเงินฝากธนาคารและส่งมอบแคชเชียร์เช็คพร้อมส่งมอบเงิน
พิพาทหรือชำระเงินแก่โจทก์ที่ ๑ แล้ว โจทก์ที่ ๒ ถึงที่ ๔๑ ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้น
จึงไม่ใช่บุคคลที่ถูกโต้แย้งสิทธิตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๕๕ และมีใช้กรณีที่บริษัท
ไม่ยอมฟ้องร้อง อันจะเป็นเหตุให้ผู้ถือหุ้นต้องฟ้องแทน หรือฟ้องเพื่อ
ประโยชน์ของบริษัท ตามมาตรา ๑๑๖๙ วรรคหนึ่ง โจทก์ที่ ๒ ถึงที่ ๔๑ จึง
ไม่มีอำนาจฟ้อง

ฎีกาที่ ๘๙๑๔/๒๕๕๙ คำฟ้องของโจทก์อาศัยสิทธิความเป็นเจ้าหนี้และผู้
ถือหุ้นมาฟ้องเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนแก่กรรมการแทนบริษัทซึ่งไม่ยอม
ฟ้องร้องตามมาตรา ๑๑๖๙ โดยบทกฎหมายดังกล่าวเป็นเรื่องที่บริษัทยังไม่
เลิกและกรรมการทำให้เกิดความเสียหายแก่บริษัท ถ้าบริษัทไม่ยอมฟ้องร้อง
เรียกเอาค่าสินไหมทดแทนแก่กรรมการ ผู้ถือหุ้นหรือเจ้าหนี้คนหนึ่งคนใดจะ
เอาคดีนั้นขึ้นว่าก็ได้ แต่ปรากฏว่าในขณะที่โจทก์ฟ้องคดีนี้ บริษัทถูกนาย
ทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทขีดชื่อออกจากทะเบียนไปแล้วโดยที่ไม่ปรากฏว่าศาล
มีคำสั่งให้จดชื่อบริษัทกลับคืนเข้าสู่ทะเบียน จึงต้องถือว่าบริษัทเป็นอันเลิก
กันแล้วในขณะที่ฟ้องคดีนี้ตามมาตรา ๑๒๖๔ (เดิม) แม้ตามบทกฎหมาย
ดังกล่าวจะกำหนดว่า ความรับผิดชอบของกรรมการ ของผู้จัดการและของผู้ถือ
หุ้นทุก ๆ คนมีอยู่อย่างไร ก็ให้คงมีอยู่อย่างนั้นและพึงเรียกบังคับได้เสมือน
ตั้งว่าบริษัทยังมีได้เลิกก็ตาม แต่ก็ได้ความว่า ในขณะที่ฟ้องคดีนี้มีการตั้ง

จำเลยทั้งสามเป็นผู้ชำระบัญชีแล้ว และจำเลยทั้งสามก็มีหน้าที่ดำเนินการชำระบัญชีใหม่ให้ถูกต้องตามกฎหมายต่อไป บริษัทจึงอยู่ระหว่างการชำระบัญชีแล้ว ผู้มีอำนาจจัดการกิจการของบริษัทย่อมได้แก่จำเลยทั้งสามซึ่งเป็นผู้ชำระบัญชีตามมาตรา ๑๒๕๙ หากจำเลยทั้งสามในฐานะผู้ชำระบัญชีปฏิบัติหน้าที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายอย่างไรก็ต้องไปว่ากล่าวเป็นอีกเรื่องหนึ่ง เมื่อไม่มีกฎหมายให้อำนาจผู้ถือหุ้นหรือเจ้าหน้าที่คนไหนคนใดฟ้องคดีแทนบริษัทในระหว่างชำระบัญชีได้ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องคดีแทนบริษัท

ฎีกาที่ ๔๖๐๕/๒๕๖๑ โจทก์อ้างว่าเป็นผู้ถือหุ้นที่แท้จริงในบริษัทจำเลยที่ ๑ ผู้ถือหุ้นทุกคนของบริษัทถือหุ้นแทนโจทก์ หากเป็นจริง โจทก์ก็เป็นเพียงผู้ถือหุ้น ไม่ได้เป็นกรรมการบริษัทซึ่งเป็นผู้แทนนิติบุคคล มีสิทธิเพียงควบคุมการดำเนินงานของกรรมการตามที่กฎหมายบัญญัติ หากอาจก้าวล่วงเข้าไปจัดการงานของบริษัท หรือหากกรรมการทำให้เกิดเสียหายแก่บริษัท ซึ่งบริษัทมีสิทธิฟ้องร้องเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนแก่กรรมการแล้วบริษัทไม่ยอมฟ้องร้อง ผู้ถือหุ้นจะเอาคดีนั้นขึ้นว่าก็ได้ตามมาตรา ๑๑๖๙ วรรคหนึ่ง อันเป็นการใช้สิทธิของบริษัทเพื่อประโยชน์ของบริษัท แต่ผู้ถือหุ้นหาอาจจะเข้ามาดำเนินการฟ้องเพิกถอนนิติกรรมสัญญาที่กรรมการบริษัทกระทำไป ตามอำนาจหน้าที่ไม่ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องขอให้นิติกรรมการจดทะเบียนซื้อขายทรัพย์สินตามฟ้องระหว่างจำเลยที่ ๑ กับจำเลยที่ ๕ เป็นโมฆะ และให้โอนทรัพย์สินกลับมาเป็นของจำเลยที่ ๑ ตามเดิม...

กรรมการเพียงคนเดียวเรียกประชุมสามัญผู้ถือหุ้นได้

ฎีกาที่ ๔๘๓๑/๒๕๖๑ การประชุมสามัญผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นการประชุมใหญ่ นั้น ตามมาตรา ๑๑๗๑ บัญญัติไว้เพียงว่าให้มีการประชุมดังกล่าวครั้งแรก ภายใน ๖ เดือน นับแต่วันจดทะเบียนบริษัทและครั้งต่อ ๆ ไป อย่างน้อย ๑ ครั้ง ทุก ๑๒ เดือน โดยมีได้มีบทบังคับให้ต้องเรียกประชุมคณะกรรมการ บริษัทเพื่อพิจารณาและลงมติกันเสียก่อนว่าจะให้เรียกประชุมผู้ถือหุ้น หรือไม่ ดังนั้นการที่ อ. กรรมการบริษัทจำเลยออกหนังสือเชิญประชุมสามัญผู้ถือหุ้นของจำเลยจึงไม่เป็นการกระทำที่ขัดต่อกฎหมาย ไม่มีเหตุต้องเพิกถอน

ฎีกาที่ ๑๐๔๐/๒๕๖๑ คำว่า กรรมการ ตามมาตรา ๑๑๗๒ วรรคหนึ่ง หมายถึงคณะกรรมการ มิได้หมายถึง กรรมการคนหนึ่งคนใดหรือหลายคน **การที่จะเรียกประชุมใหญ่วิสามัญ กรรมการคนหนึ่งคนใดชอบที่จะนัดเรียกประชุมกรรมการเพื่อพิจารณากันเสียก่อนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑๖๒** มติของคณะกรรมการจะต้องถือเอาเสียงข้างมากเป็นใหญ่ตามที่บัญญัติในมาตรา ๑๑๖๑ การที่ผู้คัดค้านทั้งสองซึ่งเป็นกรรมการเรียกประชุมใหญ่โดยมิได้กระทำตามขั้นตอนดังกล่าว การนัดเรียกประชุมใหญ่ตลอดจนการประชุมและการลงมติจึงเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่ง ป.พ.พ.

ฎีกาที่ ๓๐๗๕/๒๕๖๐ จำเลยที่ ๑ มีหนังสือเชิญประชุมใหญ่วิสามัญผู้ถือหุ้น
ระบุงการพิจารณาแก้ไขข้อบังคับเป็นระเบียบวาระการประชุมที่ ๒ ซึ่งตาม
หนังสือเชิญประชุมมีข้อบังคับของจำเลยที่ ๑ ที่ใช้อยู่ในขณะนั้นหรือเรียกว่า
ข้อบังคับฉบับปัจจุบันและร่างข้อบังคับฉบับแก้ไขส่งไปพร้อมด้วย เมื่อมี
เอกสารแนบท้ายดังกล่าวยอมเป็นการแสดงเนื้อความของข้อบังคับที่จะมี
การแก้ไข อันอยู่ในระเบียบวาระการประชุมของที่ประชุมซึ่งจะต้องทำเป็น
มติพิเศษ ถือได้ว่าการแจ้งข้อความที่จะนำเสนอให้ลงมติพิเศษในเรื่องการ
แก้ไขข้อบังคับไปยังผู้ถือหุ้นแล้ว (มาตรา ๑๑๗๕ วรรคสอง)

ฎีกาที่ ๖๔๕๔/๒๕๖๑ การแต่งตั้งหรือถอดถอนกรรมการบริษัทเป็นเรื่อง
ปกติของการบริหารจัดการบริษัท ซึ่งต้องอยู่ภายใต้การควบคุมหรือครอบงำ
ของที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น ดังนั้นผู้ถือหุ้นย่อมมีอำนาจแต่งตั้งหรือถอดถอน
กรรมการบริษัทได้ โดยถือตามคะแนนเสียงส่วนใหญ่ของที่ประชุมใหญ่ผู้ถือ
หุ้น ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่รับรองสิทธิของผู้ถือหุ้นในการควบคุมดูแลการ
จัดการงานของบริษัท การที่จำเลยที่ ๒ และที่ ๓ ในฐานะผู้ถือหุ้นของจำเลย
ที่ ๑ ใช้สิทธิออกเสียงปลดใจท์ทั้งสองออกจากกรรมการและปลดใจท์ที่
๑ ออกจากประธานกรรมการ และแต่งตั้งจำเลยที่ ๒ เป็นประธานกรรมการ
ของจำเลยที่ ๑ แทน จึงเป็นปกติธรรมดาของวิธีการจัดการบริษัทจำกัด
(มาตรา ๑๑๘๕)

ฎีกาที่ ๗๙๒๖/๒๕๕๗ การประชุมใหญ่วิสามัญผู้ถือหุ้นไม่ได้ประชุมกันจริง และเป็นการทำรายงานการประชุมเท็จที่ไม่มีผลตามกฎหมาย ผู้ร้องซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นมีส่วนได้เสียร้องขอให้ศาลเพิกถอนการจดทะเบียนที่อาศัยการประชุมใหญ่เท็จได้ การทำรายงานการประชุมใหญ่เท็จเพื่อนำไปจดทะเบียนก็ไม่ใช้การประชุมใหญ่ผิดระเบียบเพราะฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายหรือข้อบังคับของบริษัทอันจะอยู่ในบังคับที่ต้องร้องขอให้เพิกถอนภายใน ๑ เดือน นับแต่วันลงมติตามมาตรา ๑๑๙๕

มาตรา ๑๒๓๖ อันบริษัทจำกัดย่อมเลิกกันด้วยเหตุดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

(๑) ถ้าในข้อบังคับของบริษัทมีกำหนดกรณีอันใดเป็นเหตุที่จะเลิกกัน
เมื่อมีกรณีนั้น

(๒) ถ้าบริษัทได้ตั้งขึ้นไว้เฉพาะกำหนดกาลใด เมื่อสิ้นกำหนดกาลนั้น

(๓) ถ้าบริษัทได้ตั้งขึ้นเฉพาะเพื่อทำกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดแต่อย่าง
เดียว เมื่อเสร็จการนั้น

(๔) เมื่อมีมติพิเศษให้เลิก

(๕) เมื่อบริษัทล้มละลาย

มาตรา ๑๒๓๗ นอกจากนี้ศาลอาจสั่งให้เลิกบริษัทจำกัดด้วยเหตุต่อไปนี้ คือ

(๑) ถ้าทำผิดในการยื่นรายงานประชุมตั้งบริษัท หรือทำผิดในการประชุมตั้งบริษัท

(๒) ถ้าบริษัทไม่เริ่มทำการภายในปีหนึ่งนับแต่วันจดทะเบียน หรือหยุดทำการถึงปีหนึ่งเต็ม

(๓) ถ้าการค้าของบริษัททำไปก็มีแต่ขาดทุนอย่างเดียว และไม่มีทางหวังว่าจะกลับฟื้นตัวได้

(๔) ถ้าจำนวนผู้ถือหุ้นลดน้อยลงจนเหลือเพียงคนเดียว

(๕) เมื่อมีเหตุอื่นใดทำให้บริษัทนั้นไม่สามารถที่จะดำรงคงอยู่ต่อไปได้

แต่อย่างไรก็ดี ในกรณีทำผิดในการยื่นรายงานประชุมตั้งบริษัท หรือทำผิดในการประชุมตั้งบริษัท ศาลจะสั่งให้ยื่นรายงานประชุมตั้งบริษัท หรือให้มีการประชุมตั้งบริษัทแทนสั่งให้เลิกบริษัทก็ได้ แล้วแต่จะเห็นควร

ฎีกาที่ ๖๙๑๗/๒๕๕๘ สาเหตุที่จำเลยที่ ๑ ไม่ได้ประกอบกิจการใด ๆ ตาม
วัตถุประสงค์ที่ได้จดทะเบียนไว้เนื่องจากเกิดความขัดแย้งกันอย่างรุนแรง
ระหว่างฝ่ายโจทก์ที่ ๒ และที่ ๓ กับฝ่ายจำเลยที่ ๒ และที่ ๓ ซึ่งต่างเป็น
กรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนจำเลยที่ ๑ จนถึงขั้นมีการร้องทุกข์ต่อ
พนักงานสอบสวนเพื่อให้ดำเนินคดีแก่โจทก์ทั้งสี่ในข้อหาร่วมกันฉ้อโกงและ
ยักยอกและมีการฟ้องคดีอาญาต่อศาลชั้นต้นกล่าวหาว่าโจทก์ที่ ๒ ปลอม
เอกสารซึ่งความขัดแย้งกันดังกล่าวทำให้จำเลยที่ ๑ ไม่อาจดำเนินกิจการ
ตามวัตถุประสงค์ต่อไปได้อันเป็นเหตุที่จะเลิกบริษัทจำเลยที่ ๑ ในกรณี
บริษัทหยุดทำการถึง ๑ ปีเต็ม ตามมาตรา ๑๒๓๗ (๒) จึงเห็นสมควรให้เลิก
บริษัทจำเลยที่ ๑